

ГБОУ Республиканский Бурятский Национальный лицей-интернат № 1

УТВЕРЖДАЮ:

СОГЛАСОВАНО:

Рассмотрено:

Директор школы

Зам.директора по УВР

на заседании МО

_____

_____

« _ » _____ г.

« 27 августа 2021 г.

Рабочая программа
Будаин Светлана Гончиковна, высшая
ФИО, категория

Предмет: Буряад литература
Класс: 10 у

Рассмотрено на заседании
педагогического совета
протокол № от
27 августа 2021 г.

2021 -2022 учебный год

1. Тайлбари бэшэг

Тус программа гүрэнэй Федеральна стандарт, Буряад Республикын Хуралсалай болон эрдэм ухаанай министерствын туршалгын программа дээрэ үндэһэлэгдэнэ. Буряад дунда хургуулида түрэлхи литература хуралсалай предмет болгогдожо, үзэгдэжэ байдаг гээшэ.

Программа иимэ хубинуудһаа бүридэнэ: тайлбари бэшэг, хуралсалай - тематическа түсэб, программын байгуулга ба удха, календарно-тематическа түсэб, хурагшадай мэдэсэ шадабариин гол эрилтэнүүд, хуралсалай методическа хангалга, хабсаргалта.

Буряад литература үзэлгэ болбол имагтал образоор харуулдаг дээрэһээ хурагшадые арад зондоо үнэн сэхээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ тон ехэ удха шанартай.

Түрэлхи литературын программа тематическа принципэй үндэһэн дээрэ байгуулагдаба. Эндэ арадай аман зохёолнууд, буряад литература сооһоо удхын ба байгуулалтын талаар хурагшадай ойлгосо, мэдэсэдэ таарамжатай уран найханай зохёолнууд шэлэгдэн абтажа, тайлбарилан уншахаар, шудалан үзэхөөр хараалагдаба. Эдэ зохёолнууд хадаа түүхын үе сагтай, арад зоной үйлэ хэрэгтэй, түүхэтэй, түрүү хүнүүдэй дүрэтэй сэхэ холбоотой юм.

Х классай программа буряад литературын хүгжэлтын түүхэ үзэхөөр табигдаба.

Х класста ниитэ зоной түрүүүзэл бодолтой литературын нягта холбоотой байдагы, арадай ажабайдалда литературын ямар үүргэтэй байһы хурагшадта ойлгуулжа үгэхэ юм.

Литература ахамад классуудта заахадаа, бүхы хүн түрэлтэнэй түүхын бодото ушарнуудай хоорондохи холбоондо, проблемэнүүдтэ, илангаяа моральна удхатай асуудалнуудые тобойлгон илгажа, хурагшадай анхарал хандуулха байна.

Х классай литературын курс монографическа ба обзорно темэнүүдые үзэхөөр хараална. Тиимэһээ хурагшад буряадайнгаа элитэ уран зохёолнуудтай танилсаха аргатай, тэдэнэй литературын хүгжэлтэдэ ямар хуури эзэлдэг, ямар онсо удха, шанар оруулһы ойлгожо абана.

Литературын теорин ойлгосонуудые хурагшад V-VII классуудта шудалжа эхилээд, VIII-IX классуудта үргэлжэлүүлнэ, хүгжөөнэ. X-XI классуудта бүри орёо ойлгосонуудтай танилсана. Эндэ литературна тип, литературна шэглэл, арадша ёһо реализм гэһэн литературын гол уран методтэй танилсажа шудална.

Литературна ойлгосонуудые удаа дараалан, шата шатаарнь, хоорондонь холбоотойгоор хурагшадай ухаанда бүрилдүүлхэ юм.

2. Хуралсалай- тематическа түсэб

№	Программна материал	часууд
1	XX зуун жэлэй буряад литература соо бүтээгдэһэн уран гоё юртэмсэ. Буддын шажанай зохёолнууд	1
2	“Үльгэрэй далай”	2
3	Буряад литературын бии болон хүгжэлтэ	1
4	«Сагай 4 уларил», «Д.Банхаров тухай шүлэг».	2
5	20-дохи зуун жэлэй 1-дэхи хахадай буряад литературын түүхэхээ	1
6	Н.Г.Балдано «Энхэ-Булад баатар»	5
7	Ж.Тумунов «Нойрһоо хэриһэн тала»	7

8	Х.Намсараев «Тайшаагай ташуур»	6
9	Х.Намсараев “Үүрэй толон”	7
10	А.Бальбуров “Зэдэлээтэ зэбэнүүд”	5+2
11	Ж.Балданжабон «Сэнхир хаданууд»	5
12	Ч.Цыдендамбаев «Холо ойрын түрэлнүүд»	6
13	Д.Жалсараев “Газар дэлхэйн дуунууд”	3+1
14	Н.Дамдинов “Мүшэтэ харгы”, “Шэлдэй зангиин дуун”	3+1
15	Д.Улзытуев «Ая ганга», «Шоно-Баатарай дуун»	4+2
16	Буряад романай, шүлэглэмэл болон зүжэглэмэл зохёолнуудай хүгжэлтэ тухай...	3
17	Жэл соо үзэһэнөө дабталга, бэхижүүлгэ	1

3. Программын байгуулга ба удха

XX зуун жэлэй буряад литература соо бүтээгдэһэн уран гоё юртэмсэ.

Буддын шажанай зохёолнууд (1 час)

Үльгэрэй далай (2 час)

Нийгүүлэхы найхан сэдхэлтэй хүн бүхэнэй буян хэжэ ябабал, өөртэньше, үри хүүгэдтэньше, уг саданартаньше хододоо найн хэрэг тохёолдохо гэһэн удха. Буддын шажанай хургаал зааһан зохёолнуудай удха шанар.

Буряад литературы бии болон хүгжэлтэ (1 час)

Уран зохёолшын уран гоё гү, али уран найханай юртэмсэ тухай ойлгосо. Уншагша литературна процессэй эдбхэтэй хабаадагша. Уран зохёол ба тэрэнэй тайлбарилга.

«Д.Банзаров тухай шүлэг», «Сагай дүрбэн уларил» (2 час)

Шүлэг шэнжэлэлгэ, арадай аман зохёолой зүйлнүүд

20-дохи зуун жэлэй 1-дэхи хахадай буряад литературы бүридэлгэ. (1 час)

Н.Г.Балдано «Энхэ-Булад баатар»(5 час)

Н.Балданогой творческо замаар хронологическа таблица табилга, зохёолго. Драматическа поэмын үльгэр домогой удхаһаа дулдыдан бии болоһыень ойлгуулха. Драматическа поэмэ, тэрэнэй шэнжэ, шанар тухай хөөрэлдэхэ.

Ж.Тумунов «Нойрһоо һэриһэн тала» (7)

Буряад литературы түрүүшын роман. Роман соо зураглагдаһан типическэ дүрэнүүдые зураглалга. Ниитын зоной байдал хүнэй өөрын ябадал хоёрой хоорондохы орёо харилсаае үнэн зүбөөр харуулһан тухай хөөрэлдэхэ. Литературна теори: реализм, тэрэнэй буряад литературада тогтонижоһон тухай.

Х.Намсараев «Тайшаагай ташуур» (6 час)

Х.Намсараев тухай мэдээ үргэдхэхэ. 19 зуун жэлэй хори буряадуудай түүхэдэ болоһон ушар баримталжа бэшэһэн тухай хэлэхэ. Арадай ядаралта байдал, ангиин тэмсэл эршэтэй боложо байһан тухай хөөрэлдэхэ.

Литературна теори: буряад уран зохёолой арадша ёһо.

Х.Намсараев “Үүрэй толон” (7 час)

“Үүрэй толон” романай проблематика, нэрын удха, жанрайнь онсо шэнжэ. Романай түүхэтэ үндэһэн, бэшгэдэһэн түүхэнь. “Нойрһоо һэриһэн тала” романтай адли ба адли бэшэ талануудынь.

А.Бальбуров “Зэдэлээтэ зэбэнүүд”(7 час)

Романай нэрын удха, фольклорно үндэһэниинь, зүрилдөөниинь, образно системэнь. Арад зон ба засаг түрэ.

Шажан мүргэлэй асуудалнууд. Интеллигенциин үүргэ.

Ж.Балданжабон «Сэнхир хаданууд» (5 час)

Роман соо тэрэ үеын арадай байдал харуулһан тухай хөөрэлдөө эмхидхэхэ. Юрын колхознигуудай мэргэжэл, оролдосотой ажал, һонор ухаае Даржаа ахайн дүрөөр харуулһан тухай хөөрэлдэхэ.

Ч.Цыдендамбаев “Холо ойрын түрэлнүүд” (6 час)

Романай жанр. Эпическэ зохёолой шэнжэ шанар. Гүнзэгы удхатай, үргэн дэлисэтэй эпическэ зохёолнуудай, жанрнуудай батажалга.

Д.Жалсараевай уран һайханай юртэмсэ. “Газар дэлхэйн дуунууд”(4 час)

Лирикэ. Д.Жалсараевай поэзиин гол темэнүүд ба жанрнууд. Шүлэгүүдэй баглаа тухай ойлгосо. Шүлэгүүдэй баглаа зохёохы оньһон арга. Д.Жалсараевай публицистическэ стилб, оньһон үгын найруулга хэрэглэһэниинь.

Н.Дамдиновой уран һайханай юртэмсэ. “Мүшэтэ харгы”, “Шэлдэй зангийн дуун”(4 час)

Лирикэ. Н.Дамдиновой лирикэ соо хүн ба юртэмсэ гэхэн һанал бодол шиидхэлгэ. “Мүшэтэ харгы” гэхэн сонедүүдэй гүрлөө. Сонет ба сонедүүдэй гүрлөө тухай ойлгосо үргэдхэлгэ. Сонедүүдэй гүрлөө зохёолгын оньһон арга.

Д.Улзытуевай уран һайханай юртэмсэ. “Ая ганга”, “Шоно-Баатарай дуун”(6 час)

Лирикэ. Д.Улзытуевай буряад шүлэг зохёолгодо верлибр, лирическэ миниатюрын жанр, япон шүлэгэй хайку, танка гэхэ мэтэ хэбүүдые нэбтэрүүлгэ. Оршуулга, тэрэнэй орёо заршам.

Буряад романай, шүлэглэмэл, зүжэглэмэл зохёолнуудай хүгжэлтэ тухай... (3 час)

Буряад роман ба тэрэнэй бии болохын бэлэдхэл. Үе сагтаа тааруу зохёол бэшэхэ формо бэдэрэлгэ. Буряад романай жанрай өөрэ ба олон янза. Буряад драматургийн хүгжэлтэ ба шэнэлэлтэ. Буряад театрай хүгжэлтын гол зам. Буряад лирикын хүгжэлтэ, тэрэнэй жанрнууд, поэтикэ.

Жэл соо үзэһэнөө дабталга, бэхижүүлгэ (1 час)

10-дахи класста гараһанаа согсолхо, дабтах

4. Календарно-тематическа түсэб

Буриад литература

10-дахи класс, буриад литература

I-дэхи четвэрт. 27 саг

№	Программна материал	Раздел ээр үгтэһэ н саг	Темээр үгтэһэ н саг	болзор	һурагшад мэдэсэ, шадабари, дадал хүгжөөхэ зорилго	һурагшад бэшэмэл ба аман хэлэлгэ хүгжөөлгын хүдэлмэри	Хүдэлмэрийн янзанууд ИКТ хэрэглэлгэ
1	XX зуун жэлэй буриад литература соо гоё бүтээгдэһэн уран гоё юртэмсэ.	1	1		Эрлэмтэдэй, багшанарай урган гаралга тухай... урданай зохиолнуудай жанрууд	Конспект (3-8-дахи нгуур)	«Алтан гадан» хрестомати хэрэглэн, угай бэшэгүүд тухай хрэлдэхэ, схемэнүүдые (угай модон) зохиолгохо
2-5	Буддын шажанай зохиолнууд «Үлыгэрэй далай»	2+2	2	03.09	Нигүүлсхы һайхан сэдхэлтэй хүн бүхэнэй буян хэжэ ябалал, өөртэньше, үри хүүгэдтэньше, уг саданарганьше холодоо һайн хэрэг тохиолдохо гэнэн удха. Буддын шажанай һургаал заһан зохиолнуудай удха шанар.	Уран уншалга эмхидхэлгэ «Үлыгэрэй далай» гэнэн һургаал заһан зохиолдо проектын хүдэлмэри бэлдэлгэ	Буддын шажанай зохиолнууд-электрон номоор..., реферат
			2	04.09. 05.09.			
6	Буриад литературын бии болон хүгжэлтэ	1	1	09.09. 20.09. 13.09.		1920-1930-аад онуудай буриад уран зохиол тухай реферат	Граф-схемэ зохиохо
7-8	«Д.Банзаров тухай шүлэг», «Сагай дүрбэн уларил».	2	2	14.09 16.09.	Ород ба бусад арадай уран зохиолнуудай оршуулганууд. Ород драма һажаажа бэшэһэн тухай. һургуулида үхибүүдээ һургаха, ариг сээрэе сахиха, эмшэн докторто хандаха, архи, хаарта хэхэгүй г.м. һургаал номноһон эдэ зохиолнуудай арад	Сээжэ болон уран уншалга эмхидхэхэ	Электронно ном «Уран үгын абдарһаа»

9	XX зуун жэлэй 1-дэхи хахадай буряад литературын түүхэнэ	1	1	1	17.09.	зоние гэгээрүүлхэ гэнэн гол удха	Реферат бэшлэгэ	Конспект, схемэ табилга
10-11	Творческо практикум (Багшын үзэмжөөр).	2ч.	Индивидуаль а-творческо ажал	1	20.09. 23.09.	Гансаараа мүн суг хамта хүдэлхэ шадабари олгохо	Аман ба бэшэмэл хэлэлгээ хүгжөөхэ, тоб байса харюусаха, зэргэсүүлгэ хээ	Түсэб табиха.
12-16	Н.Г.Балдано «Энхэ-Булад баатар»	5	1 1 1 1 1	1 1 1 1 1	24.09. 27.09. 30.09. 01.10. 04.10.	Н.Балданогой творческо замаар хронологическа таблица табилга, зохёолго. Драматическа поэмьн үльгэр домогойд удхааа дулдыдан бии болоһынь ойлгуулха. Драматическа поэмэ, тэрэнэй шэнжэ, шанар тухай хөөрэлдэхэ.	Драматическа зохёолнуудай онсо шэнжэ тухай «Энхэ-Булад баатар-арадай баатар»-зохёолго бэшлэгэ	Эрхэ-Мэргэн Энхэ-Булад баатарнуудай характеристикэ, сасуулга бэшэхэ
17-18	Творческо проект (Багшын үзэмжөөр).	2ч.	Бүлгө өр-проект дээрэ ажал	1	презентац и бэлдэхэ 07.10. 08.10.	Гансаараа мүн суг хамта хүдэлхэ шадабари олгохо	Гууралсалай түсэб табижа нураха, тэрэнээ хэрэглэхэ	Проект бэлдэхэ
19-25	Ж.Тумунов «Нойрһоо һөрийнэн тала»	7	1 1 1	1 1 1	11.10. 14.10. 15.10.	Буряад литературын түрүүшын роман. Роман соо зураглагдан типическэ дүрэнүүдые зураглалга. Ниитын зоной байдал хүнэй өөрынь ябадал хоёрой хоорондох ороо харилсаа үнэн зүбөөр	Геройнуудай характеристикэ бэшэхэдээ, цитатануудые хэрэглэлгэ В.Я.Гончар –иллюстрация к	«Дэлгэр Доржиев Цыремпил Сыдуев хоёр» найруулга гү, али сасуулгын

				харуулсан тухай хөөрэлдэхэ. Литературна теори: реализм, тэрэнэй бураад литературарада тогтонижонон тухай.	харуулсан тухай хөөрэлдэхэ. Литературна теори: реализм, тэрэнэй бураад литературарада тогтонижонон тухай.	роману «Степь проснулася» «Бураад литературын тшцхэдэ роман жанрай бии бололго»-мэдээсэл бэшэлгэ Дөлгөрэй дүрэдэ рецензи бэшэлгэ.	характеристикэ бэшэхэ Түүхын баримтанууд Когнитивнэ карта Түсэб табиha
26	Х.Х.Х. зохоолго	1	18.10. 21.10. 22.10. 25.10. 28.10. 29.10.		Романай удхаар зохёолго		
27	Четвертийн дүн	1					

10-дахи класс, бураад литература

Ш-дохи четверть, 21 саг

1-7	Х.Намсараев «Гайшаагай ташуур»	б+1	08.11. 11.11. 12.11. 15.11.	Х.Намсараев тухай мэдээ үргэдхэхэ. 19 зуун жэлэй хори бураадуудай түүхэдэ болонон ушар баримталжа бэшэһэн тухай хэлэхэ. Арадай ядаралта байдал, ангийн тэмсэл эршэтэй боложо байһан тухай хөөрэлдэхэ. Литературна теори: бураад	«Хориин тайшаанар» гэнэн газетнэ материал хэрэглэхэ. Б.Б.Чернутов «Гайшаагай ташуур» гэжэ зүжэгтэ хэгдэһэн эскизээр...	Тестовэ хүлэлмэри үнгэргэлгэ Электронно ном Хэжэнгэ нютагай солотон, Ц.Номтсов
				Р-Д.Дымбылов болон		

8-9	Творческо практикум (Багшын үзэмжөөр).	2ч.	Инди вида льна- текст дээрэ ажал Бүлэг өөр- бэе бээе шалга лга Фронт альна- асууд алнуу дта харюу	18.11.	уран зохёолой арадша ёһо.	Т.Жигжитовэй дүрэнүүдэй зэргэсүүлгэ бэшэлгэ.	“Хорин тайшаанар”
				19.11. 22.11.			
10-11	Х.Х.Х. багшын үзэмжөөр	2	Үзэһэн темээ хэр ойлгоһо ноо шалгалт а, мэдэсээ хэрэглэл гэ 25.11. 26.11.	29.11. 02.12.	“Үүрэй толон” романай проблематика, нэрын удха, жанрайнь онсо шэнжэ. Романай түүхэтэ үндэһэн, бэшэгдэһэн түүхэнь. “Нойрһоо һэриһэн тала” романгай адли ба адли бэшэ талануудынь.	Х.Намсараевай “Үүрэй толон” гэжэ жүжэгтэ хэгдэһэн романай иллюстрацияр...	Когнитивнэ карта Сасуулга “Цыремпил хоёрой Должод инаг дуранайнгаа түлөө тэмсэл” гэһэн сэдэбээр зохёолго бэшэлгэ.
				03.12. 05.12.			
				09.12.			
				10.12.			
				13.12.			
				16.12. 17.12.			
12-19	Х.Намсараев “Үүрэй толон”	7+1	Үзэһэн темээ хэр ойлгоһо ноо шалгалт а, мэдэсээ хэрэглэл гэ 29.11. 02.12.	29.11. 02.12.	“Үүрэй толон” романай проблематика, нэрын удха, жанрайнь онсо шэнжэ. Романай түүхэтэ үндэһэн, бэшэгдэһэн түүхэнь. “Нойрһоо һэриһэн тала” романгай адли ба адли бэшэ талануудынь.	Х.Намсараевай “Үүрэй толон” гэжэ жүжэгтэ хэгдэһэн романай иллюстрацияр...	Когнитивнэ карта Сасуулга “Цыремпил хоёрой Должод инаг дуранайнгаа түлөө тэмсэл” гэһэн сэдэбээр зохёолго бэшэлгэ.
				03.12. 05.12.			
				09.12.			
				10.12.			
				13.12.			
				16.12. 17.12.			

20	Творческо практикүм (Багшын үзэмжөөр).	1 ч.	1	Инди видуа льна- текст дээрэ ажал Бүлэг өөр- бэе бээ шалга лга Фронт альна- асууд алнуу дта харюу	80.72. Үзэһэн темээ хэр ойлого ноо шалгалт а, мэдэсээ хэрэглэл гэ	Һуралсалай түсэб табижа һураха, тэрэнээ хэрэглэхэ Гансаараа мүн суг хамта хүдэлхэ шадабари олгохо	Уранаар уншаха, табиһан зорилгоёо бэелүүлхэ, табиһан һуралсалай зорилго өөрөө бүтэхээ оролдохо	Проект бэлдэхэ
21	Четвертийн дүн		1		85.64. 82.74.			

2-дохи хахад жэл

III-дахи четверть. 30 саг.

1-7	А.Бальбуrow “Зэдлээгэ зэбэнүүд”	5+2	1 1 1 1 1	Романай нэрын удха, фольклорно үндлэниинь, зүрилдөөниинь, образно системэнь. Арад зон ба засаг түрэ. Шажан мүргэлэй асуудалнууд. Интеллигенциин үүргэ.	И.А.Аржиков «Шаман» Бурад сэхээгдэй дүрэнүүдые тодорхойлолго Номоор-77-дохи ноуор Творческо практикүм	Арад түлөөлэгшэдэй дүрэнүүд	зоной
-----	---------------------------------	-----	-----------------------	--	--	-----------------------------	-------

8	Шалгалтын хүдэлмэри (Багшын үзэмжөөр).		1 ч.	1 1 Индивидуаль- ная оценка Фронтальная оценка группы а харью	2	Зохёолой удха, гол бодол элиүүлжэ нураха	Зохёолой шэнжэлэл хэхэ анха дадал үргэлжэлүүлхэ, гүнзэггэрүүлхэ	Үзэлнөө, мэдэсээ холбон хөөрэхэ, зэргэсүүлхэ.	
9-10	Х.Х.Х. багшын үзэмжөөр								
11-15	Ж.Балданжабон «Сэнхир хаданууд»	5	1 1 1 1 1 1			Роман соо тэрэ үеын арадай байдал харуулан тухай хөөрөлдөө эмхидхэхэ. Юрын колхознигуудай мөргэжэл, оролдосотой ажал, һонор ухаае Даржаа ахайн дүрөөр харуулан тухай хөөрөлдэхэ.	Романай удхаар тестовэ хүдэлмэри үнгэргэхэ	Багшын үзэмжөөр, сочинени бэшэлгэ 91-дэхэ нуур	
17	Творческо практикум (Багшын үзэмжөөр).	1	1						
18-23	Ч.Цыдендамбаев «Холо ойрын түрэлнүүд»	6	1 1 1 1			Ч.Цыдендамбаев тухай мэдэлхэнээ һанаха, конспект бэшэхэ. Тэрэ үеын буряад ноутагтахи байдал тухай	Сочинени бэшэлгэдэ анхаралаа хандуулха. Литературна диктант И.Г.Налабардин «Утро»	Уянгата түүрээлгэнүүдые ололго 101-дэхэ хуудалан	

24-27	Д.Жалсараевай уран найханай юртэмсэ. “Газар дэлхэйн дуунууд”	3+1	1 1 1 1 1 1						Лирикэ. Д.Жалсараевай поэзин гол темэнүүд ба жанрууд. Шүлэгүүдэй баглаа тухай ойлгосо. Шүлэгүүдэй баглаа зохёохы оньһон арга. Д.Жалсараевай публицистическэ стиль, оньһон үгын найруулга хэрэглэлэниинь.	Уран найруулгын зүйлнүүдые элирүүлэлгэ Уран, сээжэ уншалга-багшын үзэмжөөр	Творческо практикум-110-дахи ноурга		
28	Творческо практикум – Уянгата шүлэг зохёолго. Оршуулга. 1) Минии дуратай шүлэгшэн. 2) Уянгын мүннүүд. 3) Гуурһанай туршалганууд.	1ч.	Индивидуаль на-текст дээрэ ажал Бүлгөгө өр- бэе бээе шалгалга Фронт альна- асууда лнуудт а харюу	Буряад шүлэгэй онсо шэнжэ тухай хөөрэхэ.	Бүлгөгөөр ажаллаха дадал	Уранаар уншаха, табиһан зорилгоёо бэелүүлхэ, табиһан хуралсалай зорилго өөрөө бүтэхээ оролдохо	Уянгата шүлэг зохёолго. Оршуулга.						
29	Шалгалтын хүдэлмэри (Багшын үзэмжөөр).	1ч.	Индивидуаль на-шалгалтын ажал Фронт альна- асууда лнуудт а харюу	Зохёолой удха, гол бодол элирүүлжэ һураха	Зохёолой шэнжэлэл хэхэ анха дадал үргэлжэлүүлхэ, гүнзэгьдүүлхэ	Үзэһөнөө, мэдэсээ холбон хөөрэхэ, зэргэсүүлхэ.							

30	Жэлай дүн гаргалга.	1ч.											
IV-дэхи четвэртэ. 21 саг.													
1-4	Н.Дамдиной найханай юргэмсэ. “Мүшэтэ харгы” “Шэлдэй зангийн дуун” уран	3+1	1 1 1 1		Лирикэ. Н.Дамдиной лирикэ соо хүн ба юртэмсэ гэнэн нанал бодол шийдхэлгэ. “Мүшэтэ харгы” гэнэн сонедүүдэй гүрлөө. Сонет ба сонедүүдэй гүрлөө тухай ойлгосо үргэдхэлгэ. Сонедүүдэй гүрлөө зохёолгын оньһон арга.	Уран зохёолшын онсыень элирүүлгэ Уран ба сээжээр уншалга-багшын үзэмжөөр						Творческо практикум-120-дохи ноур	
5-6	Творческо практикум (Багшын үзэмжөөр)		2										
7-11	Д.Улзытуевай найханай юргэмсэ. “Ая ганга” “Шоно-Баатарай дуун” уран	4+2	1 1 1 1 1 1		Лирикэ. Д.Улзытуевай буряад шүлэг зохёолгодо верлибр, лирическэ миниаторын жанр, япон шүлэгэй хайку, танка гэхэ мэтэ хэбүүдые нэбтгэрүүлгэ. Оршуулга, тэрэнэй орёо заршам.	Ф.И.Балдаев “Шоно-Баатар”-зурагаар хүдэлмэри, Хэнэг сээжэлдэлгэ “Д.Улзытуев –агууехэ буряад поэт”-зохёолго бэшэлгэ. “Шоно-Баатарай дуун” арадай дуутай зэргэсүүлгэ						Творческо практикум-131 ноур “Д.Улзытуевай шүлэгүүд соохи буряад юртэмсын хүлдэ тэмдэгүүд” –зохёолго бэшэлгэ	
12-13	Творческо практикум – Уянгата шүлэг зохёолго. Оршуулга. 1) Минии дуратай шүлэгшэн. 2) Уянгын мүнүүд. 3) Гуурһанай туршалганууд.	2ч.	Индиви дуальн а- текст дээрэ ажал Бүлэгө өр- бэе бээе шалгал га Фронта льна- асууда лнуудт	Буряад шүлэгэй онсо шэнжэ тухай хөөрэхэ.	Бүлэгөөр ажаллаха дадал	Уранаар уншаха, табиһан зорилгоёо бэелүүлхэ, табиһан хуралсалай зорилго өөрөө бүтэхээс оролдохо						Уянгата шүлэг зохёолго. Оршуулга.	

14-17	Буряад романай, шүлэглэмэл болон зүжэглэмэл зохёолнуудай хүгжэлтэ тухай...	3	а харюу 1 1 1	Буряад роман ба тэрэнэй бии болохын бэлэдхэл. Үе сагтаа тааруу зохёол бэшэхэ формо бэдэрэлтэ. Буряад романай жанрай өөрз ба олон янза. Буряад драматургийн хүгжэлтэ ба шэнэлэлтэ. Буряад театрай хүгжэлтын гол зам. Буряад лирикын хүгжэлтэ, тэрэнэй жанрнууд, поэтикэ.	Буряад романай, шүлэглэмэл болон зүжэглэмэл зохёолнуудай хүгжэлтэ тухай реферат бэшэлтэ	Конспект, схемэ
18-19	Х.Х.Х. багшын үзэмжээр		2			
20	Жэл соо үзэлэнөө дабталга, бэхижүүлгэ	1	1	10-дахи класста гараһанаа согсолхо, дабтаха	Жэл соо үзэлэнөө хэрэглэн, турагшадта тестовэ асуудалнууды зохёолгохо.	Зохёолнуудай удхаар асуудалнууды зохёолго, тестовэ асуудалнууд г.м.
21	Жэлэй дүн		1			

5. X классай һурагшадай мэдээ шадабарин гол эрилтэнүүд

Һурагшад иимэнүүд юумэ мэдэхэ ёһотой:

— X класста шудалһан литературы асуудалнуудаар статьянуудай, хэлэһэн үгэнүүдэй гол шухала баримтануудые;

— литература соо харуулагдаһан арадай түүхэтэ замай шухала шатануудые;

— зохёол соо харуулагдаһан үе сагай онсо шэнжэ;

— X–XI классуудта шудалагдаһан уран зохёолшодой ажабайдалһаа ба зохёохы ажал ябуулгаһаа тон шухала мэдээсэлнүүдые; уран зохёолнуудай текстнүүдые;

— XI класста үзэгдэһэн зохёолнуудай сюжет, байгуулгын (композициин) онсо янза, гол үйлэдэгшэ нюурнуудай бодото түүхэдэ ба бүхы хүн түрэлтэндэ хабаатай типическэ удха шанартайзан абари (характер);

— уран зохёолой образ, литературна тип, арадша (народность), реализм, уран зохёолшын зохёон бэшэхэ маяг (найруулга) гэхэн ойлгосонуудай онсо шанар шэнжэ;

— үзэгдэһэн зохёолнуудай уран һайханай тусгаар онсо шэнжэнүүд;

— эпос, лирикэ, драма ба тэдэнэй жанрнууд.

Һурагшад иимэ юумэ шадаха зэргэтэй:

— зохёолнуудые гү, али тэдэнһээ хэһэгүүдые, мүн сээжэлдэһэнээ тодо уранаар уншажа;

— зохёолой гол зорилго элирүүлжэ;

— сюжетэй, байгуулгын (композициин) зүйлнүүдэй, образуудай гурим ба зураглан тобойлгожо харуулха хэлэнэй арга боломжонуудай үүргые тодорхойлжо;

— нэгэ гү, али хэдэн зохёолнуудай геройнуудые зэргэсүүлэн, зохёолой герой тухай хэлэжэ.

— уншаһан зохёолоор үгэһэн сэгнэлтээ баримталжа;

— уран зохёол тодо уранаар уншажа;

— өөрынгөө һанамжые аман ба бэшэмэл хэлэлгээр дамжуулха түсэб табижа;

— үзэһэн зохёолоор гү, али хэдэн зохёолнуудаар гол асуудалай шэнжэтэй аман ба бэшэмэл бодомжолготой зохёолго (сочинени-бодомжолго), тэрэ тоодо зэргэсүүлһэн характеристикэ зохёожо, мүн литературна ба публицистическэ темэнүүдээр бодомжолготой зохёолго (сочинени-бодомжолго) зохёожо;

— литературы асуудалнуудаар бэшэһэн хүдэлмэрээр тезисүүдые ба конспектнүүдые табижа; нэгэ гү, али хэдэн материалнууд дээрэ үндэһэлэн литературна темэдэ проект бэлдэжэ; рецензи бэшэжэ шадаха ёһотой.

6. Һуралсалай методическа хангалга:

1. «Буряад литература, учебник», 10 класс Ц- А.Дугар-Нимаев, С.Бальжинимаева, 1989.

2. «Буряад литература, хрестомати», 10 класс

3. Ц.Цыренова, М.Батуева. «Булагай эхин», Улаан-Үдэ, «Бэлиг», 2002 он.

4. XX зуун жэлэй эхин үеын буряад уран зохёол. Улаан-Үдэ, «Бэлиг», 2009 он.

5. В. Махатов, Х. Цыденова. «Алтан гадаһан», Улаан-Үдэ, «Бэлиг», 2009 он.

6. «Буряад хэлэн» электрон сахим ном.

Интернет онол арга:

- <http://www.edu.ru> – Федеральный портал «Российское образование».
- <http://www.edu03.ru/>-Министерство образования и науки РБ
- <http://www.buryadxelen.org>
- <http://www.nomoihan.org>

- <http://www.ict/edu.ru/> - Портал «Информационно-коммуникационные технологии в образовании».
- <http://www.Kpmo.iv-edu.ru/> – Сайт регионального комплексного проекта модернизации образования.
- <http://fcior.edu.ru/> - Федеральный центр информационно-образовательных ресурсов.
- <http://www.rikuo.ru/> – Сайт республиканского института кадров управления и образования.
- <http://www.fipi.ru/> – ФИПИ- Федеральный институт педагогических измерений.
- www.mon.gov.ru – Официальный сайт Министерства образования и науки РФ.
- www.edu-all.ru – Справочно-информационный образовательный портал «Всеобуч»
- www.openclass.ru – Открытый класс.
- <http://school-sector.relarn.ru/> – Школьный сектор

7. Хабсаргалта

Буряад литератураар тестнүүд

НАМЖИЛ БАЛДАНО
«ЭНХЭ-БУЛАД БААТАР»

1. Н. Балданогой үхибүүн ябахандаа золгодог байһан нютагайнь үльгэршэн

- а) П. Петров
- б) Нима Образцов
- в) Цырен Зодбоев

2. Ямар ара нэрэ доро Н. Балдано түрүүшынгээ зүжэг бэшээ нэм?

- а) Сэлгээ Сарьдаг
- б) Мүнхэ Сарьдаг
- в) Будамшуу

3. Буряад-Монголой драмтеатрай табиһан түрүүшын пьесэ, Н. Балданогой зохёонон:

- а) “Нюдарган”
- б) “Таһалдал”
- в) “Дүлэн”

4. “Гэсэрэй” аялгаар Н. Балданогой бэшэһэн баледэй либреттэ:

- а) “Гэсэр – арадай баатар”
- б) “Газарай хүбүүн”
- в) “Поющие стрелы Гэсэра”

5. «Энхэ-Булад баатар» — буряадай түрүүшын

- а) драма
- б) драматическа поэмэ
- в) оперо

6. Энхэ-Булад баатарай прототип:

- а) Сэрэн-Галдан
- б) Бабжа-Барас баатар
- в) Шоно баатар

7. «Энхэ-Булад баатар» ямар аман зохёолой аялгаар бэшэгдэһэн бэ?

- а) үльгэрэй
- б) түүхэлһэн хөөрөөнэй
- в) домогой

8. Бумал хаанай мүнгэн хэлмэ юун болоноб?

- а) түшэг
- б) хүлдэ
- в) зэбсэг

9. “Хаража шадангүй хүлдыетнай харата дайсанда алдабалби,” – гэжэ Бумал хаанда хэлэгшэ:

- харуулшан
 б) Шуумар баатар
 в) ахалагша хажюул
10. Буумал хаан Энхэ-Булад баатарыг яаж хэлнэв?
 а) нюрнын сохёо
 б) далын хухалаа
 далын мэнгээрхэ тануулаа
11. Энхэ-Булад баатарай түрэн эсэг:
 а) Буумал хаан
 б) Хэсэгтэ дархан
 Солбон баатар
12. Шаралдай хаанай эльгээн номо хаадагуудыг Энхэ-Булад баатар юун гэж тайлбарлна?
 а) бэлэг
 б) мэндэн тэмдэг
 дайнай уряа
13. Хаанай ордон:
 асари
 б) байшан
 в) Ехэ Гэр
14. Энхэ-Булад баатар хааниг хэн гээшэ гэнэ?
 а) хаан-баабай
 б) хаан-наран
 хаан-могой
15. “Энхэ-Булад” оперын хүгжэм найруулагша композитор:
 а) Тихон Хренников
 Михаил Фролов
 в) Бау Ямпиров
16. Арюун-Гоохон хада дээгүүр мандаһан наранда хандажа юу эринэ?
 аза талаан
 б) хайхан дура
 в) зол жаргал
17. Эрхэ-Мэргэнэй номоно Энхэ-Булад баатарыг хэн абарна?
 а) Солбон баатар
 Шуумар баатар
 в) Арюун-Гоохон
18. Арад зон Энхэ-Булад баатарыг хүндэлжэ, юун дээрэ һуулгана?
 а) сагаан олбог дээрэ
 б) хаан шэрээдэ
 сагаан хурьган тохон дээрэ
19. Оперын үгэнүүдыг юун гэдэг бэ?
 а) ариоза
 либреттэ
 в) опереттэ
20. “Энхэ-Булад баатар” ямар түлэбэй зохёол бэ?
 драмын
 б) прозын
 в) шүлэгэй

XX-дохи зуун жэлэй урдахи уран зохёол

- XX-дохи зуун жэлэй урда буряад нотагуудта илангаяа дэлгэрэнги байһан үзэг бэшг: а) ород б) монгол в) түбэд
- Зүүн Сибирийн дээдэ һургуули хаана байһан бэ? а) Новосибирскдэ б) Казаньда в) Томскдо
- Түрүүшын буряад багшанарыг нэрлэгтэ
- Буряадай түрүүшын үзэглэлнүүдыг нэрлэгтэ
- Казанийн университетэй зүүн зүгыг шэнжэлэгшэ эрдэмтэн, түрүүшын буряад эрдэмтэдыг дэмжэгшэ: а) Н.И. Лобачевский б) Г.Н. Потанин в) О.М. Ковалевский
- Буряадай түрүүшын эрдэмтэдыг нэрлэгтэ
- Түрүүшын буряад бэшэмэл зохёолнуудай гол жанр: а) угай бэшэгүүд б) түүхэ бэшэгүүд в) үльгэрнүүд
- "Буддийский паломник у святынь Тибета" номой автор: а) Ц. Жамсарано б) Г. Цыбиков в) М. Хангалов
- Арадай аман зохёол суглуулагша, эрдэмтэн-этнограф: а) Ц. Жамсарано б) Ц. Онгодов в) Ц. Сахаров
- Балба орон- а) Түбэд б) Энэдхэг в) Непал
- Муура рампан багша тухай үльгэрыг оршуулагша: а) Р. Номтоев б) И. Сахаров в) Б. Барадин

12. Түрүүшын буряад зүжэгүүдые автортайнь онсологты: а) "Үхэл" 1. И.Барлуков б)
"Архийн зэмэ" 2. Ч.-Лх.Базарон в) "Цырен малшан" 3. С.Балдаев г)
"Хаарташан" 4. Д.Абашеев 13. "Хориин 11 эсэгийн уг изагуурай туужа" гэһэн түүхын
зохёолой автор: а) Д.-Ж.Ломбо- Цыренов б) В.Юмсунов в) С.Балдаев

14. Б.Барадинай бэшэһэн номуудые нэрлэгты

15. "Хүн түрэхэн ёһоёо Хүлээһэн сагаа ханахадам, Хүшэр хүндэ шабарһаа Хүсэлэн гараһан үльгэртэйл" Эдэ үгэнүүдэй автор хэн бэ? а) Б.Барадин б) Х.Намсараев в) Д.Дашанимаев

Ч.-Лх. Базарон "Хаарташан"

- Хаарта наадажа байхадаа, Доржо мүнгээ юун дорюо хээд һуунаб? а) малгай б) дабшуури в) шэрдэг
- Доржын арада байһан хүн һамган дэгэлтын ороходо, хэн гэжэ ханданаб? а) худа б) зайһан в) худагы
- Хаартада хэһэн тэмдэг: а) харааб б) нугалаа в) толбо
- Доржын хүбүүдэй нааданхай: а) хүүхэлдэй б) хаарта в) шагай
- Доржын эсэгэ Цэрэн үбгэнэй сай үгы болоходоо, шанажа ууха юумэн: а) аарсан б) шаара в) нохойн хоншоор
- Цэрэн үбгэнтэнэй эдихэ юумэ үгы болоод, Тэхэдэ хашагдахадаа, 100 түхэригээр худалдаһан юумэн: а) гунжан б) морин в) эрье хонин

ХХ-дохи зуун жэлэй буряад литература

- 20-ёод оной литературы гол шэглэл, тематика? а) граждандайн б) шэнэдхэн хубилалга в) ангиин тэмсэл
- Партизан Будаевай "Манай зам" шүлэг хэблэһэн газет: а) "Улаан туг" б) "Бурят-Монгольская правда" в) "Красный стрелок"
- Тэрэ үеын уран зохёолшодые нэрлэгты
- Б.Абидуевай поэмэ а) "Ула ба зула" б) "Самолёт" в) "Ленинэй дурасхаал"
- Арадай аман зохёол суглуулагша, эрдэмтэн-филолог С.Балдаевай далда нэрэ: а) Абагайн түргэн б) Сэсэн Сэнгээ в) Будамшуу
- С.Балдаевай элирүүлһэн үльгэршэд: а) Парамон Дмитриев, Папа Тушемилов б) П.Петров, М.Имегенов
- Багша, уран зохёолшон, "Жэгдэн" гэжэ зүжэгэй автор: а) Ч.-Лх. Базарон б) Д.-Р.Намжилон в) Д.Дашанимаев
- Солбоной Туяагай бодото нэрэ?
- Мүнхэ-Саридагай бодото нэрэ?
- Х. Намсараевай арадай аман зохёол хэрэглэжэ бэшэһэн поэмэ: а) "Баригдабал,балар харанхы" б) "Үбгэн гэлэнэй үгэ" в) "Ула ба зула"

С. Балдаев "Үнэнэй баяр"

- Ваахтар Хутонов уряднигы хэн гэбэб? а) доктор б) мангад в) нүхэр
- Дарга ноёной һайдарые сүлэхэб гэһэн газар а) Хальмаг б) Монгол в) Яхад
- "Адха мүнхэн таг дээрэ гаража, адха талхан хайрсаг соо орохо; эрэн мо гой эзээ эдихэ, хара могой хаана эдихэ", - гэжэ хэн хэлэһэн байгаа? а) Палбар б) Гүрсэб в) һайдар
- Холшоройдо ерэхэн сагаантанай нэгэ сэрэгшэ: а) Иванов б) Новиков в) Петров
- Хабхар даргада юун гэжэ ханданаб? а) баабай б) бооходой в) ноён ахай
- Холшортон басагаяа хэн гэжэ айлайда хүлхэншэнеер байлгаха ханаатай байгаа? а) Пардан б) Хубхан в) Һалбар

30-аад онуудай литература

- Тэрэ үеын уран зохёолой журнал: а) "Манай зам" б) "Бата зам" в) "Тэмсэлэй шэмэг"
- Хардуулан хамалганда ороһон уран зохёолшодые нэрлэгты
- М.Горькийн, В.Маяковскийн зохёолнуудые оршуулагша: а) Д.Чернинов б) Д.Дашанимаев в) Б.-Д.Очилов
- Буряад искусство, литературы түрүүшын декада хаана, хэзээ болоо һэм? а) Улаан-Үэдэ, 1940 ондо б) Москвада, 1940 ондо
- Тэндэ ямар зүжэг зохёолнууд харуулагдаһан бэ, нэрлэгты
- Ц.Доной граждандайн үе харуулан рассказ: а) "Лодырийн зүүдэн" б) "Шухата хюдалга" в) "Хиртэһэн һара"
- Ц.Доной найруулжа бэшэһэн үльгэр: а) "Үбгэн Жэбжээнэй мэргэн" б) "Харалтуур хаан" в) "Аламжа Мэргэн"
- "Тоёон", "Уран биирэ", "Санаша басагадта" шүлэгүүдэй автор?
- "Эрэн гүрээһэн эмэллэгшэ", "Котий баатар", "Шаалай Шаанай хоёр" гэжэ үльгэр-поэмэнүүдэй, онтохоной автор: а) Х.Намсараев б) Б.Абидуев в) Д.Дашанимаев
- "Тиймэ байгаа" расказуудай циклэй автор: а) Х.Намсараев б) Ц.Дон в) Ж.Тумунов Б.Барадин "Сэнгэ баабай"

- Сэнгэ баабайн Дашасэрэн хүбүүнэй эрхэ нэрэ: а) Мантаахай б) Манхуудай
- Сэнгэ баабайн зараса басаган: а) Балма б) Дарима
- Сэнгэ баабайн мэдээ табижа унаад байхада, Дулма һамганайн адисалһан бурханай судар: а) Алтан гэрэл б) Жадамба в) Ганжуур
- Сэнгэ баабайн эзэлжэ ябаһан тушаалнуудые тоологты
- Шүтэдэг ламынгаа ерэхэдэ, Сэнгэ баабай юу хээб? а) мүргэл б) үргэл
- Аршаан хэдэг амһарта: а) бойпуур б) бумба в) дэбэр

7. Сэнгын үхээнһеэ хойшо 49 хоногто хуруулһан ном: а) Алтан гэрэл б) Юм в) ЖадамбаЦ.Дон "Брынзын санха"
- 1.Ц.Дон ямар нютагайб? а) Сэлэнгын аймагай Жаргаланта б) Бэшүүрэй аймагай Аяга нютаг в) Зэдын аймагай Үшеетэ нютаг
2. Ц.Доной зохёолнуудые нэрлэгты
3. Гамаагай нүхэр басаган: а) Балжаа б) Дариима в) Дулма
4. Ехэ наһатанай хургуулийн географин урок дээрэ хабхаг далай гэжэ бии гээд хэн булялдан байгаа? а) Буяа Булад б) Хуба Гомбо в) Хумбаа Дагба
5. Повестиин үйлэ хэрэгүүд ямар нэрэтэй колхоздо болоноб? а) Хубисхал б) Улаан туг в) Улаан малшан
6. Энэ хэн бэ, точконуудай орондо нүгее нюурай нэрэ бэшэгты. "Түглэгэр үргэн мүртэй, задарюун томо бэетэй, боршогор болоһон хара шарайтай, ехэнүүд нүхэтэй һарнагар хамартай, уралынь дамбагар зузаан, хоёр нюдэнийн сог мэтэ ялялзажа, ... нюурые алдангүй гэтэжэ, танижа ядаһан хэбэртэй, абяагүй һууна..."
7. Балданай Гомбые буруу харуулха гэхэн даабари абанан хүн а) Няндаг б) Галин в) Дэлэг
8. Аймагай ветеринар ямар нютаг ошоһон байгаа? а) Нарһата б) Хуһата в) Хасуурита
9. Брынзэ соо ямар хорон хэгдэһэн байгаа? б?
10. Энэ хэн бэ? "..... шоно мэтэ хүлмэгэд гээд, буруу хаража, милициин формо хубсаһатай хүнтэй дуугаралсана. Тэрэ айхабтар эдэбхитэй хүн янзатай, иишэ тишээ хүнгэн солбоноор гүйнэ. Ябууд дундаа Должон тээшэ хулгай нюдесер хаража, шүдэнэй сагаагаар мийэд гэнэ..."
11. Должоной нүхэсэдэг хүбүүн –Ёндон ямар мэргэжэлтэйб? а) зоотехник б) агроном в)ветеринар
12. Зохёолой темэ ба идея нэрлэгты
13. Повесть соо харуулагданан үе саг тухай үшөө ямар зохёолнуудые уншаабта, нэрлэгты.
14. Санха, санхатаха гэжэ үгэнүүдэй удха тайлбарилэгты
15. Ц.Доной 1937 ондо тушаалгаха үедэе дүүргээд байһан роман юун гэжэ нэрэтэй һэм? а) "Тужа соо" б) "Ой соо" в) "Брынзын санха"
- Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнай үеын ба һүүлээрхи уран зохёол**
- 1."Илахамнай лабтай" шүлэг хэн бэшээб? а) Ж.Тумунов б) Ц.Номтоев в) Х.Намсараев
2. Дайнда ябанан уран зохёолшодые нэрлэгты
3. Хүсээе барандаа хумиял! Хүбшээе барандаа татаял! Дутуу бэшэ, дүүрэнээр дурлая! Хахад бэшэ, хүсээдесер алхая! Энэ шүлэгэй авторые нэрлэгты: а) Ц.Галсанов б) Ж.Тумунов в) Х.Намсараев
4. Ж.Тумуновой гүрэнэйнгее зүүн хилэ хамгаалжа байхандаа бэшэһэн зохёол: а) «Сэсэгмаа» пьесэ б) «Талын бүргэд» рассказ в) "Хилэ дээрэ" пьесэ
5. Ж.Тумуновой баримтата повесть: а) "Наранай орохо зүг тээшэ" б) "Алтан бороо" в) "Эсэгэ хүбүүн хоёр"
6. "Чудска нуур дээрэхи суурян" поэмын автор: а) Ц.Галсанов б) Ц.Номтоев в) Х.Намсараев
7. Н.Балданогой дайнай үеын ажабайдалда зориулһан пьесэ: а) "Арадай хүбүүн" б) "Снайпер" в) "Байгалай заһаһашад"
8. "Элинсэг хулинсаг эсэгым дуунууд! Эльгэ теедэй эхым дуунууд! Ажал, тэмсэл сооһоо түрееш, Алад холоһоо аша гушадаа ерээш" Хэнэй мүнүүд бэ? а) Х.Намсараевай б) Н.Балданогой в) ш.Нимбуевай
9. Б.Базароной шүлэгүүдэй суглуулбари: а) "Пост дээрэ" б) "Сэрэгшын лирикэ" в) "Илалта"
10. Буряад уран зохёолшодһоо түрүүшын киносценарист: а) Д.-Р.Батожабай б) Ч.Цыдендамбаев в) Ц.Шагжин
11. Түрүүшын буряад роман: а) Ч.Цыдендамбаевай "Банзарай хүбүүн Доржо" б) Ж.Тумуновой "Нойрһоо һэриһэн тала" в) Х.Намсараевай "Үүрэй толон"
12. Уран зохёол соо эгээл үргэн удхатай, орёо байгуулгатай зохёол: а) туужа б) рассказ в) роман
13. Түүхын баримтанууд дээрэ үндэһэлжэ бэшэһэн зохёол: а) Ж.Тумуновой "Сүхэ-Баатар" б) Ц.Шагжиной "Будамшуу" в) Ч.Цыдендамбаевай "Соном Гармаев"
14. Ч.Цыдендамбаевай, Х.Намсараевай прозын зохёолнуудые оршуулагша: а) Г.Марков б) К.Седых в) М.Степанов
15. Н.Рыбко хэнэй зохёолнуудые оршуулһан гээшэб? а) Д.-Р.Батожабайн б) Г.Чимитовэй в) Д.Жалсараевай
- Х.Намсараев "Тайшаагай ташуур"**
1. Х.Намсараев хэды ондо түрөөб? а) 1899 б) 1909 в) 1889
2. Уран зохёолшын түрэн нютаг: а) Дээдэ Хэжэнгэ б) Хэжэнгэ в) Эдэрмэг
3. Үргэжэ абанан гэртэхинийн: а) Галсанай Балдантан б) Сэбэгэй Намсарайтан в) Бадлаагай Дагбатан
4. Хуушан монголдо хурганан багшань: а) Найдан Абидуев б) Бадлаагай Дагбатан в) Галсанай Балдан
5. Х. Намсараевай наһанайн нүхэр һамган: а) Гутабай Бальжад б) Балданай Гүнжэд в) Галшын Должод
6. Х. Намсараевай түрүүшын зохёол: а) "Үбгэн гэлэнэй үгэ" поэмэ б) "Үншэдэй үхэл" рассказ в) "Харанхы" пьесэ
7. Монголоу уран зохёолшо Ц. Дамдинсүрэнэй Х. Намсараевай "Үбгэн гэлэнэй үгэ" дууража бэшэһэн зохёол: а) "Толи Гэндэн" б) "Сэсэн Сэнгээ" в) "Ула ба зула"
8. "Цыремпил" гэжэ зохёолоо ямар нэрэтэй роман болгожо үргэлжэлүүлһэн бэ?
9. Х. Намсараевай нйруулһан үльгэр: а) "Аламжа Мэргэн" б) "Хараасгай Мэргэн" в) "Үбгэн Жэбжээнэй"
10. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ бэшэһэн зохёолын: а) "Нэгэтэ хүни" б) "Үүрэй толон" в) "Тайшаагай ташуур"

11. "Тайшаагай ташуур"- а) комеди б) драма в) угай бэшэг
12. Уран зохёолшо хэнэй бэшээн угай бэшэгүүдые шудалааб? а) Ц. Сахаровай б) В. Юмсуновой в) Ю. Ломбоцыреновэй
13. Хориин 11 эсэгэнэрэй отог зоной нэрэнүүдые тооложо бэшэгты
14. Гулваанарай тайшаада бариһан хүндэ: а) Тараг б) Табагтай мяхан в) Теелэй
15. Николай хаанай Ринчин-Доржо Дымбыловтэ хүртөөһэн хэргэм: а) Ахалагша тайшаа б) Хасагай атаман в) Есаул
16. Гүрэмбэ лама тайшаа ноёной хатанда хэн гэжэ ханданаб? а) Хатан абгай б) Хатан эгэшэ в) Хатан Долгор
17. Тайшаа ноён Гүрэмбэ ламые юун гэжэ нэрлэбэб? а) мэхэтэй үнэгэн б) шарахан холонго в) хара нохой
18. Хатан Долгорой түрэнэн нютаг: а) Түгнын хоймор б) Агын тала в) Хэжэнгын гол
19. Ноёной нохойн хүл хуха сохихон хүбүүнэй нэрэ: а) Сонинпол б) Зата в) Сэмпил
20. Хориин Дүүмэ шатааһан зоной нэгэн: а) Сэмпил б) Гоншог в) Дэбэр
21. "... хэн таниие үгытэй болгоо юм? Үгытэйдее найража, дураараа ябаханаатай гүт? Үтэр минии урда хүгэдэгты! Мүнее танай урда хэн байнаб? Танай урда Хориин 11 эсэгийн ахалагша тайшаа ....." Энэ хэнэй үгэнүүд бэ?
22. Хэн эдэ үгэнүүдые хэлэнэб, ямар үедэ? "Хэзээ нэгэтэ үгытэй ядуу зондо жаргаха саг ерэхэ юм!...Таанар тэрэ сагыг угтуулан хаража. Бодожо, оролдожо ябагты. Худал юумые хойшонь татагты, үнэн юумые еедэнь үргэгты"
23. "Тайшаагай ташуур" жүжэгэй түрүүшын режиссер (декабрь 1945 оной) а) Ф.Сахиров б) В. Халматов в) В.Кондратьев
24. В.Кондратьевай найруулһан "Тайшаагай ташуур" жүжэгэй гол нюурнуудые хэд бэлигтэй артистнар нааданаб?

Ж.Тумунов "Нойрһоо һэриһэн тала"

1. Ж.Тумуновой түрэнэн нютаг: а) Агын округой Догой нютаг б) Сагаан-Шулуутай в) Табтаанай
2. Республикымнай аймагууд соо эгээн түрүүшын пионернүүдэй байшангай баригдаһан газар: а) Хори б) Ярууна в) Загарй
3. Ж.Тумуновой түрүүшын пьесэ: а) "Хилэ дээрэ" б) "Шоолой" в) "Сэсэгмаа"
4. Дайнай һүүлдэхи Чехославакида бэшэгдэһэн рассказынь: а) "Эсэгэ хүбүүн хоёр" б) "Веда" в) "Талын бүргэд"
5. Дэлгэрэй нүхэр хүбүүн: а) Базар б) Пунсок в) Гомбо
6. Хоёр нүхэдэй баян Шодоной адуу хараһан газар: а) Алхана б) Дульдарга в) Ара-Элеэ
7. Дэлгэртэ Сэсэгмаагаа бодхожо абаашахадань хэн туһалааб? а) Янжима б) Рэгзэд в) Тамжад
8. Ямар мурэнэй эрьедэ Дэлгэр Базар нүхэрее абаржа, Табхаевай отрядта абаха мүрее хаагдааб? а) Онон б) Энгидэй в) Хёлго
9. Табхайн Дугарай эсэгэтэйн уулзажа, "энэнэйш тархида яашье үзэг орохогүй" гэжэ хэлэһэн хүн: а) Жүгдэр б) Доржо үбгэн в) Тохото
10. Партизанска отрядтай комиссар: а) Анатолий Петров б) Нима Бороев в) Пунсок
11. Партизануудай командир А.Петровтой уулзаха пароль: а) "Алхана" б) "Һэбьеэ" в) "Һалхин"
12. Табхаев Тохотындо орожо ерэхэдэ, ямар буу зэбсэгтэй ябанаб? а) ташуур буу б) винтовко в) оодон шара
13. Нимын хойноһоо адаглажа, Табхайн Дугарта дуулгажа байха хүн: а) Тохото б) Гомбо в) Шодон
14. Доржын Дэлгэрэй хадам баабай: а) Нима б) Дамба в) Ошор
15. Партизануудаар барисаатай хамниган хүн: а) Данзан б) Дамба в) Дампил
16. Ононой партизануудай командир: а) Петров б) Шилов в) Шитров
17. Шэтэ хэдэн тээһээ түригдэжэ, большевигүүд гороодо орхижо, партизан дайнда ороһон байна...Городой ханха зайдан үйлсэнүүдтэ тон түрүүлһэн хэд бии болооб? а) Семеновтон б) Япон солдадууд в) Чехууд
18. Атаман Семенов юундэ нуугаад, городые эрьежэ үзэе һэм? а) мориндо б) машинада в) броневигтэ
19. Атаман Семеновтой хэлээшээр "нүүдэлшэн, ород большевигүүдтэ мэхэлэгдэһэн, зэрлигшээһэн хүн": а) Дэлгэр б) Нима в) Пунсок
20. Тус роман хэды ондо хэблэлдэ гараһан бэ? а) 1945 б) 1949 в) 1959

Н.Балдано «Энхэ- Булад баатар»

1. Н.Балданогой үхибүүн ябахандаа золгодог байһан нютагайн үльгэршэн а) П.Петров б) Нима Образцов в) Цырен Зодбоев
2. Ямар ара нэрэ доро Н.Балдано түрүүшынгээ жүжэг бэшээ һэм? а) Сэлгээ Сарьдаг б) Мүнхэ Сарьдаг в) Будамшуу
3. Буряад-Монголой драмтеатрай табиһан түрүүшын пьесэ, Н.Балданогой Зохёоһон: а) "Нюдарган" б) "Талалдал" в) "Дүлэн"
4. "Гэсэрэй" аялгаар Н.Балданогой бэшэһэн баледэй либреттэ: а) "Гэсэр – арадай баатар" б) "Газарай хүбүүн" в) "Поюшие стрелы Гэсэра"
5. «Энхэ-Булад баатар» - буряадай түрүүшын а) драма б) драматическа поэмэ в) оперо б.Энхэ-Булад баатарай прототип: а) Сэрэн-Галдан б) Бабжа-Барас баатар в) Шоно баатар
7. «Энхэ-Булад баатар» ямар аман зохёолой аялгаар бэшэгдэһэн бэ? а) үльгэрэй б) түүхэлһэн хеереенэй в) домогой

8. Буумал хаанай мүнгэн нэлмэ юун болоноб? а) түшэг б) хүлдэ в) зэбсэг
9. "Хаража шадангүй хүлдыетнай харата дайсанда алдабалби,"-гэжэ Буумал хаанда хэлэгшэ: а) харуулшан б) Шуумар баатар в) ахалагша хажуул
10. Буумал хаан Энхэ-Булад баатарые яжа хэнээгээб? а) нюргын сохёо б) далын хухалаа в) далын мэнгээрнэ тануулаа
11. Энхэ-Булад баатарай түрэн эсэгэ: а) Буумал хаан б) Хэшэгтэ дархан в) Солбон баатар
12. Шаралдай хаанай эльгээхэн номо наадагуудые Энхэ-Булад баатар юун гэжэ тайлбарлинаб? а) бэлэг б) мэндэн тэмдэг в) дайнай уряа
13. Хаанай ордон: а) асари б) байшан в) Ехэ Гэр
14. Энхэ-Булад баатар хаание хэн гэшэш гэнэб? а) хаан-баабай б) хаан-наран в) хаан-могой
15. "Энхэ-Булад" оперын хүгжэм найруулагша композитор: а) Тихон Хренников б) Михаил Фролов в) Бау Ямпиров
16. Арюун-Гоохон хада дээгүүр мандахан наранда хандажа юу эринэб?
а) аза талаан б) найхан дура в) зол жаргал
17. Эрхэ-Мэргэнэй номонһоо Энхэ-Булад баатарые хэн абарнаб?
а) Солбон баатар б) Шуумар баатар в) Арюун-Гоохон
18. Арад зон Энхэ-Булад баатарые хүндэлжэ, юун дээрэ хуулганаб?
а) сагаан олбог дээрэ б) хаан шэрээдэ в) сагаан хурьган тохом дээрэ
19. Оперын үгэнүүдые юун гэдэг бэ?
а) ариоза б) либреттэ в) опереттэ
20. "Энхэ-Булад баатар" ямар түлэбэй зохёол бэ?
а) драмын б) прозын в) шүлэгэй
- Ж.Балданжабон "Сэнхир хаданууд"**
1. Ж.Балданжабоной түрэн нютаг:
а) Агын округой Зүдхэли нютаг б) Сагаан-Шулуутай в) Баруун Хужартай
2. уран зохёолшы хуушан монгол үзэгтэ хургахан хүн:
а) Гомбын Бобоншы б) Хэшэгтэ нагаса в) Бадлын Дагба
3. Ж.Балданжабоной түрүүшын рассказ:
а) "Аша хүбүүн" б) "Бүргэд" в) "Хурын бурхан"
4. Арадай аман зохёолой үндэнэн дээрэ бэшэнэн зохёолынь:
а) "Бабжа-Барас баатар" б) "Баатарай зам" в) "Бүргэд"
5. Ухибүүдтэ бэшэнэн зохёолынь:
а) "Алханын ноусанууд" б) "Бүргэд" в) "Сэнхир хаданууд"
6. Ж.Балданжабоной "Сэнхир хаданууд" роман анхан ямар нэрэтэйгээр гарахан бэ?
а) "Хаданууд" б) "Дабаан" в) "Бэлшэр"
7. Даржаагай Нархата тосхонһоо гэртээ асархан басаганай нэрэ:
а) Валя б) Верка в) Балжан
8. Бэлшэрэй бригадын ахалагша хонишон:
а) Балжан б) Сада в) Хорло
9. Даржаа таһархай платитай., хүл нюсэгэн басаганда юу һарбайгааб?
а) үндэгэ б) шэлтэй хү в) зүһэм хилээмэ
10. Парторг Жаргал Базаровтай харгыдань ушархан залуушуул тэрэниие хэн гэнэб?
а) аха нүхэр б) парторг в) хүмүүжүүлэгшэ
11. Цэлхэй Цыреновичэй пенсидэ гаргахаяа хүсэдэг хонишон:
а) Сада б) Даржаа в) Дарма
12. Эдэ үгэнүүд хэн тухайб? ...бага байхадаа, зантагар томо толгойтой юм нэн, гурбатай болотороо хэлэндэ ороогүй ябаһан юм гэжэ үбгэд хүгшэд хеерэлдэдэг"
а) Даржаа б) Суранзан в) Сада
13. Клубые даагша: а) Аюр б) Батажаргал в) Цэпэл
14. Маюуза- а) һандай дээрэхи шэрдэг б) мориной зэмсэг в) эмээл дээрэхи һуудал
15. Даржаа үбгэнэй бригадада хурьга абалсадаг хүбүүн: а) Суранзан б) Женька в) Батажаргал
16. Хорлын инаг хүбүүн:
а) Уржэн б) Батажаргал в) Аюр
17. Цэпэл Черниновэй мэргэжэл:
а) ветеринар б) зоотехник в) агроном
18. Гологдоһон хурьга ямар аргаар эхэ хониндонь табижа хүхүүлнэб?
а) тээгэлжэ б) угжажа в) аргадажа
19. Жаргал Базаров хаана хүдэлжэ байһанаа ерээб?
а) ондоо колхоздо б) Хилгэндын рудниктэ в) Нархатада
20. Уран зохёолшо Суранзанай сэбэрые зураглахадаа, юунтэй жэшэнэб?
а) улаан нарантай б) залуухан хуһантай в) хюрууда сохигдоһон зэрлиг жэмэстэй